

Justitieombudsmannen
Lars Lindström

Inspektion av Stadsbyggnadsnämnden i Södertälje kommun den 5–7 mars 2019

Närvarande från Riksdagens ombudsmän: byråchefen Charlotte Håkansson, områdesansvariga föredraganden Cecilia Melander, föredragandena Hampus Sjöblom och Charlotta Nyhlén.

Närvarande från stadsbyggnadsnämnden vid det inledande sammanträdet: ordföranden AA, samhällsbyggnadsdirektören BB, bygglovschefen CC, biträdande bygglovschefen DD och arkivarien EE.

Närvarande från stadsbyggnadsnämnden vid det avslutande sammanträdet: vice ordföranden FF, GG, HH och JJ.

Inledande sammanträde

Inspektionen inleddes tisdagen den 5 mars 2019 med ett sammanträde. Vid sammanträdet informerades Charlotte Håkansson kort om JO:s verksamhet samt syftet med och upplägget av inspektionen. Charlotte Håkansson förklarade att JO Lars Lindström inte skulle delta personligen vid inspektionen, men att de iakttagelser som gjordes skulle föredras för honom och att hans bedömningar skulle redovisas i protokollet.

Därefter berättade företrädare för stadsbyggnadsnämnden om nämndens arbete och stadsbyggnadsförvaltningens organisation och verksamhet.

Inspektionens omfattning

Vid inspektionen granskades:

- nämndens delegationsordning,
- slumpmässigt utvalda sammanträdesprotokoll från nämnden under de två senaste åren,
- slumpmässigt utvalda beslut fattade med stöd av delegation från de två senaste åren,

- utdrag ur diariet över
- nämndens oavslutade ärenden om lov/förhandsbesked,
- nämndens oavslutade tillsynsärenden enligt plan- och bygglagstiftningen,
- ett antal akter och ärendeblad i öppna oavslutade ärenden om lov och förhandsbesked enligt plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL,
- de 20 äldsta pågående ärendena om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL,
- akterna och ärendebladen för de 15 äldsta pågående tillsynsärendena enligt 10 kap. ÄPBL,
- akterna och ärendebladen för de 15 äldsta pågående tillsynsärendena enligt 11 kap. PBL.

Avslutande sammanträde

Vid det avslutande sammanträdet den 7 mars 2019 redovisade Charlotte Håkansson översiktligt de iakttagelser som JO:s medarbetare hade gjort vid granskningen.

Iakttagelser och bedömningar

Dokumentation

I några av de äldre ärendena som granskades noterades osignerade och odaterade anteckningar, ofta direkt på ärendenas aktkappa eller på s.k. post-it-lappar i akten. Anteckningarna innehöll bl.a. information som hade inhämtats eller lämnats vid exempelvis telefonsamtal och besiktningar.

Tjänstemän på förvaltningen uppgav att man idag dokumenterar uppgifter eller information som tillförs ärendena i tjänsteanteckningar eller i kommentarer i ärendehanteringssystemet.

JO Lars Lindström: Den 1 juli 2018 trädde en ny förvaltningslag (2017:900), FL, i kraft. Samtidigt upphörde 1986 års förvaltningslag (1986:223).

I 27 § FL föreskrivs att en myndighet som får uppgifter på något annat sätt än genom en handling snarast ska dokumentera dem, om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. FL:s krav på dokumenterat underlag gäller för alla beslut som myndigheten fattar. Det avser såväl själva avgörandet i ett ärende som beslut under handläggningens gång. Av dokumentationen ska också framgå när den har gjorts och av vem. Dokumentationsskyldigheten reglerades tidigare i 15 § i 1986 års förvaltningslag.

För att tillgodose de grundläggande kraven på rättssäkerhet och effektivitet är det viktigt att beslutsunderlaget i ett ärende är komplett, identifierbart och

lättillgängligt. Myndigheternas dokumentationsskyldighet syftar till att trygga bl.a. parternas rätt att enligt 10 § FL få ta del av uppgifter i ett ärende och rätten för sökanden och fastighetsägare att enligt 9 kap. 26 § PBL, innan ett ärende om lov eller förhandsbesked avgörs, underrättas om och få tillfälle att yttra sig över vad andra har tillfört ärendet (jfr 8 kap. 22 § tredje stycket ÄPBL). Dokumentationsskyldigheten är också en förutsättning för den prövning som en överinstans ska göra med anledning av ett överklagande.

Även uppgifter som bara rör ärendets yttre gång och som inte direkt tillför ärendet sakuppgifter bör i stor utsträckning dokumenteras. Detta bör ske fortlöpande. Som exempel kan nämnas att kontakt förekommit med parterna eller myndigheter eller att handläggaren besökt den plats ärendet gäller. Även om den informationen inte har betydelse för ett beslut i ärendet, är den ändå av stort värde. Den har betydelse för insyn i och kontroll av verksamheten. Vidare kan ett handläggbyte försvåras vid brister i beskrivningen av vad som förekommit i ärendet (jfr prop. 2016/17:180 s. 175–177).

Handläggningen av lov och förhandsbesked

Handläggningen av ärenden enligt PBL

Företrädare för nämnden uppgav bl.a. följande:

Nya ärenden kommer in till nämnden via vanlig postgång, e-post eller via en e-tjänst som kommunen tillhandahåller på sin hemsida. De registreras och en ärendebekräftelse skickas till avsändarna. Ärendena fördelas sedan ut på avdelningens tre bygglovsteam. Teamen består av koordinatörer, administratörer och inspektörer. Två gånger per vecka har teamen möten där de nya ärendena granskas och fördelas till en handläggare. Om en ansökan bedöms vara komplett skickas en mottagningsbekräftelse till sökanden. I övriga ärenden skickas en begäran om komplettering.

Bevakningen av när en ansökan är komplett och när tioveckorsfristen börjar löpa sker för närvarande manuellt. Nämnden har inte någon aktiv bevakning av när meddelade bygglov förfaller eller om slutbesked har beviljats i ärendena. Ett nytt ärendehanteringssystem är upphandlat och man hoppas att det ska tillgodose behoven av bevakning och uppföljning av ärendena. Under 2018 höll nämnden tioveckorsfristen i 91 procent av ärendena.

Vid granskningen uppmärksammades ett antal pågående ärenden där det förekom uppehåll i handläggningen eller där handläggningen hade avstannat alternativt ännu inte påbörjats (se t.ex. dnr SBN-2011-01089, SBN-2011-01232, SBN-2011-01478, SBN-2011-01535, SBN-2011-01938, SBN-2011-01997, SBN-2011-02050, SBN-2011-02368, SBN-2012-00335).

JO Lars Lindström: I 9 kap. 27 § PBL finns uttryckliga frister för handläggningen av ärenden om lov och förhandsbesked som inletts från och med den 2 maj 2011. Genom ny lagreglering som trädde i kraft den 1 januari 2019, har ändringar införts i bl.a. 9 kap. 27 § PBL. För ärenden som inletts

mellan den 2 maj 2011 och den 31 december 2018 gäller bestämmelsen i dess lydelse före den 1 januari 2019.

Av 9 kap. 27 § i dess lydelse före den 1 januari 2019 framgår att byggnadsnämnden ska handlägga ärenden om lov och förhandsbesked skyndsamt och meddela sitt beslut inom tio veckor från det att den fullständiga ansökningen kom in till nämnden. Om det är nödvändigt på grund av utredningen i ärendet, får tiden förlängas en gång med högst tio veckor utöver de ursprungliga tio veckorna. Sökanden ska informeras om förlängningen och skälen för den innan den ursprungliga tiden har gått ut.

Av 9 kap. 27 § första stycket PBL i dess lydelse från och med den 1 januari 2019 framgår att byggnadsnämnden ska handlägga ärenden om lov eller förhandsbesked skyndsamt. Nämnden ska meddela sitt beslut om lov eller förhandsbesked inom tio veckor från

1. den dag då ansökan kom in till nämnden, eller
2. den senare dag då ytterligare underlag kom in till nämnden från sökanden på hans eller hennes initiativ.

Av andra stycket framgår att om nämnden inom tre veckor från den dag som anges i första stycket 1 eller 2 har förelagt sökanden enligt 22 § första stycket att avhjälpa en brist i ansökan, räknas tidsfristen i första stycket från den dag då bristen avhjälpes.

Enligt tredje stycket får den tidsfrist som anges i första stycket förlängas en gång med högst tio veckor om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet.

I 9 kap. 22 § PBL framgår förutsättningarna för kompletteringsförelägganden. Om en ansökan är ofullständig får nämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristerna inom en viss tid. Föreläggandet ska vidare innehålla en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas eller att ärendet kan komma att avgöras i befintligt skick om föreläggandet inte följs.

När tiden för att komplettera en ansökan har gått ut ska nämnden alltså ta ställning till om ansökan ska avvisas eller om ärendet kan avgöras i befintligt skick. Det är först om ansökan är så ofullständig att den över huvud taget inte går att pröva i sak som den får avvisas.

Rutinerna för nyinkomna ärenden som redovisats av nämnden verkar leda till att handläggningen av ärendena kommer igång i nära anslutning till att ansökan kommer in. Jag ser positivt på denna ordning och såvitt framkommit håller nämnden i stort tioveckorsfristen i PBL. Det har emellertid noterats att i flera av nämndens äldre ärenden har handläggningen avstannat för flera år sedan eller inte ens påbörjats. Som ovan nämnts är det nämndens ansvar att driva fram ärendena till ett avgörande och jag utgår från att handläggningen av dessa ärenden nu återupptas.

Handläggningen av ärenden enligt ÄPBL

Vid granskningen av ett antal av de äldsta pågående ärendena om lov eller förhandsbesked enligt ÄPBL uppmärksammades flera ärenden där inga åtgärder hade vidtagits på flera år eller där det förekommit längre uppehåll i handläggningen (se t.ex. dnr BL99-0656, SBN-2010-00440, BL04-0597, BL07-0370, BL07-0488, BL07-0809, BL08-0098, BL08-0143, BL08-0405, BL08-0571 och BL09-0616).

JO Lars Lindström: Enligt 9 § FL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Det innebär bl.a. att ärendet inom rimlig tid ska avslutas genom någon form av beslut. En motsvarande reglering fanns i 7 § i 1986 års förvaltningslag.

När ett ärende har inletts hos en myndighet är det myndighetens uppgift att driva fram ärendet till ett avgörande. Det är inte godtagbart att myndigheten lägger ansvaret för ärendets fortsatta handläggning på den enskilde. Det är också viktigt för respekten för myndigheterna att de ärenden som sätts igång verkligen följs upp. Det är i detta fall nämnden som har det ansvaret. Bevakningen av äldre oavgjorda ärenden är således en viktig uppgift inte bara för handläggarna på förvaltningen utan också för nämnden själv. Nämnden bör därför snarast avgöra dessa ärenden.

Några iakttagelser gällande nämndens oavslutade ärenden enligt ÄPBL

JO:s medarbetare hade inför inspektionen begärt att få fram bl.a. ett utdrag ur diariet över nämndens oavslutade ärenden om lov och förhandsbesked samt akterna för nämndens oavslutade ärenden om lov och förhandsbesked enligt ÄPBL. Det framgick att flera av akterna med de äldsta oavslutade ärendena som fanns på den lista JO:s medarbetare fick del av inte hade kunnat återfinnas (se t.ex. dnr BL 98-0244, BL 99-0449, BL 01-0436, BL 01-0783 och BL 03-0763).

Ett antal av de äldre oavslutade ärendena, som var registrerade som lovärenden, var rätteligen tillsynsärenden (se t.ex. dnr BL 05-0524 och BL 05-0623). I ytterligare några fall hade beslut meddelats i lovfrågan varefter handläggningen hade övergått till att gälla tillsynsfrågor (se t.ex. dnr BL 02-0473 och BL 02-0474).

JO Lars Lindström: De iakttagelser som redovisats ger intryck av att nämnden har otillräckliga möjligheter att kontrollera sina ärenden utifrån diariet. Nämnden är ansvarig för att ärendena handläggs korrekt och avslutas inom rimlig tid. Det är därför angeläget att ha ett tillförlitligt system för att kunna kontrollera att så också sker. För att denna kontroll ska kunna upprätthållas måste ärenden givetvis registreras i rätt ärendekategori.

Handläggningen av tillsynsärenden

Företrädare för nämnden uppgav följande:

För närvarande finns cirka 500 pågående tillsynsärenden. Ärendena har tidigare nedprioriterats till följd av bristande personalresurser och svårigheter att rekrytera ny personal. Situationen har emellertid förbättrats sedan drygt ett år tillbaka genom att ny personal anställts och genom att ett särskilt handläggarteam bildats som bara handlägger denna typ av ärenden.

Vid granskningen uppmärksammades ett större antal pågående äldre ärenden. Det äldsta ärendet var från 2004. Ärendena var både anmälningsärenden och egeninitierade ärenden. Flera av ärendena var omkring tio år gamla. I många av ärendena noterades att handläggningen inte hade påbörjats alternativt hade legat nere under flera år (se t.ex. dnr BL05-0044, A09-0030, A07-0023, A08-0006, A09-0009, A08-0017, A09-0010, A09-0013, A09-0018, A09-0023, A09-0024, A09-0026, A09-0028 samt t.ex. SBN-2011-01121, SBN-2011-01046, SBN-2011-01043, SBN-2011-01702).

JO Lars Lindström: Nämnden är som nämnts ansvarig för att ärendena blir handlagda och avslutade inom rimlig tid (jfr skyndsamhetskravet i 9 § FL och 7 § i 1986 års förvaltningslag). Nämnden har ett flertal äldre tillsynsärenden i vilka det inte förekommit någon handläggning under flera år. Det är inte acceptabelt och jag förutsätter att handläggningen av ärendena återupptas omgående.

Ärenden utan ansvarig handläggare

Vid granskningen noterades ärenden som var fördelade på handläggare som enligt uppgift inte längre arbetade kvar på samhällsbyggnadsförvaltningen (se t.ex. dnr BL02-0473, BL02-0474, BL04-0597, BL07-0370, BL07-0488, BL07-0809, BL08-0098, BL08-0143, BL08-0571, BL09-0616, SBN-2010-00440, SBN-2011-01089, SBN-2011-01478, SBN-2011-01535, SBN 2011-01938 och SBN-2011-02050).

Det fanns också ärenden som inte hade någon handläggare alls (se t.ex. dnr BL99-0656 och BL08-405).

JO Lars Lindström: Nämnden är ansvarig för bevakningen av oavgjorda ärenden. En förutsättning för att nämnden ska kunna fullgöra den uppgiften är att varje ärende har en ansvarig handläggare. Det bör framgå av diariet vem som är handläggare för ärendet.

Avsaknad av motivering i nämndens sammanträdesprotokoll

I flera av nämndens sammanträdesprotokoll saknades skäl för beslutet. Protokollen såg i denna del också olika ut. I vissa fall saknades en motivering helt. I andra fall angav nämnden ”Stadsbyggnadsnämnden beslutar i enlighet med kontorets tjänsteskrivelse”. I de protokoll som granskades fanns tjänsteskrivelsen inte upptagen som en bilaga till beslutet (se t.ex. protokoll den 29 augusti 2017, § 185, dnr SBN-2017-00716, protokoll den 29 augusti 2017, § 191, dnr SBN-2017-00954, protokoll den 21 november 2017, § 262, dnr

SBN-2015-02758, protokoll den 24 april 2018, § 93, dnr SBN-2018-00125, protokoll den 24 april 2018, § 94, dnr SBN-2017-02385).

JO Lars Lindström: I 32 § FL regleras motivering av beslut. Som huvudregel i FL gäller att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagörande motivering, om det inte är uppenbart obehövt. Motiveringen ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande. I uttrycket klagörande ligger att skälen måste presenteras på ett sådant sätt att de blir begripliga för den enskilde. Det innebär att myndigheten i sina beslut ska använda ett språk som är enkelt, korrekt och anpassat så att besluten blir begripliga för mottagarna (se prop. 2016/17:180 s. 321). Enligt 20 § i 1986 års förvaltningslag gällde som huvudregel att ett beslut i ett ärende som innebär myndighetsutövning mot någon enskild ska innehålla de skäl som har bestämt utgången.

Kravet på att ett beslut ska motiveras främjar att myndigheten gör en noggrann och saklig prövning. Det gör också att den enskilde har en välgrundad möjlighet att ta ställning till om han eller hon ska överklaga. Ur motiveringssynpunkt är det inte tillräckligt att i beslutet endast hänvisa till tillämpliga bestämmelser. Det är inte heller tillräckligt att bara formulera om en lagbestämmelse. Motiveringen ska som nämnts i stället visa vilka värderingar, överväganden och bedömningar som nämnden har gjort av de faktiska omständigheter som finns i ärendet med utgångspunkt från rättsläget.

I de fall nämnden i sitt beslut hänvisar till förvaltningens tjänsteskrivelse är det inte nödvändigt att nämnden ordagrant upprepar vad som sagts i denna. Det är däremot viktigt att det klart och tydligt framgår att nämnden har gjort en egen bedömning och vilken denna är. Den hänvisning som använts i de ovan redovisade protokollen är otydlig eftersom det inte framgår vad nämnden instämt i, om det är skälen eller slutet eller båda delarna. Om nämnden hänvisar till tjänsteskrivelsen bör denna finnas fogad till beslutet.

Otydlig underrättelse om hur ett överklagande går till

Det framkom att nämnden i sina sammanträdesprotokoll inte lämnar någon underrättelse till part om hur nämndens beslut kan överklagas. Anledningen är att information om hur ett överklagande går till återfinns i samhällsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse. Tjänsteskrivelsen utgör, som tidigare nämnts, inte en bilaga till beslutet men skickas med till sökanden när beslutet expedieras (se t.ex. protokoll den 29 augusti 2017, § 185, dnr SBN-2017-00716, protokoll den 21 november 2017, § 262, dnr SBN-2015-02758).

JO Lars Lindström: Enligt 9 kap. 41 § första stycket PBL ska ett beslut om lov eller förhandsbesked, tillsammans med en uppgift om vad den som vill överklaga beslutet måste göra, delges

1. sökanden och annan part, om det inte är uppenbart obehövt, och

2. dem som anges i 25 § och har lämnat synpunkter i ärendet som inte har blivit tillgodosedda.

För sökanden m.fl. är det inte tydligt att nämndens underrättelse återfinns i den tjänsteskrivelse som legat till grund för beslutet. För det fall nämnden vill ha kvar underrättelsen i tjänsteskrivelsen bör en hänvisning göras i sammanträdesprotokollet så att detta tydligt framgår. Tjänsteskrivelsen bör också bifogas till övriga parter.

Information om hur man överklagar

I nämndens information om överklagande till länsstyrelsen, ”Hur man överklagar”, angavs bl.a. följande:

Underteckna överklagandet och uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer.

Om ni anlitar ombud kan ombudet underteckna skrivelsen. Sänd i så fall med fullmakt.

JO Lars Lindström: Bestämmelser om överklagande av beslut enligt PBL till länsstyrelsen finns i 43–47 §§ FL (se 13 kap. 16 § första stycket PBL). Bestämmelserna i FL kräver att ett överklagande sker skriftligt men inte att det ska vara undertecknat. Det innebär att även e-postmeddelanden kan uppfylla kravet på skriftlig form vid överklagande. Bestämmelserna uppställer inte heller något krav på att personnummer, postadress och telefonnummer ska anges eller att fullmakt ska skickas med när ombud anlitas. Jag förutsätter att överklagandehänvisningen uppdateras, så att den får ett korrekt innehåll.

Information om överklagandetid

Företrädare för nämnden uppgav att när ett beslut om lov eller förhandsbesked kungörs i Post- och Inrikes Tidningar skickas ett meddelande om detta till de närmsta grannarna och övriga kända sakägare enligt bestämmelserna i 9 kap. 41 b § PBL.

I ett följebrev som nämnden bifogar meddelandet om kungörelse finns bl.a. följande information:

För att länsstyrelsen ska kunna ta upp ert överklagande måste det ha kommit in till kommunen senast inom tre veckor från den dag då ni fick del av beslutet.

JO Lars Lindström: Frågan om när ett beslut om lov eller förhandsbesked vinner laga kraft hänger samman med reglerna om underrättelse till dem som berörs av besluten och hur tiden för överklagande ska räknas.

Enligt 9 kap. 41 § första stycket PBL ska ett beslut om lov eller förhandsbesked delges sökanden och annan part samt de kända sakägare m.fl. som anges i 25 § och som har lämnat synpunkter i ärendet som inte har blivit tillgodosedda. Av 9 kap. 41 § andra stycket PBL framgår att om delgivning är uppenbart obehövligt ska beslutet i stället skickas till dem som avses i första stycket.

I 13 kap. 16 § PBL finns bestämmelser om överklagandetid. Tiden för överklagande följer huvudregeln om att ett överklagande ska ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet (se 44 § FL och 23 § i 1986 års förvaltningslag). En förutsättning för att ett beslut om bygglov ska kunna vinna laga kraft mot dessa personer är således att de har blivit delgivna beslutet på föreskrivet sätt.

För att ett beslut om lov eller positivt förhandsbesked ska kunna vinna laga kraft även mot andra personer som kan ha rätt att överklaga beslutet ska det, enligt 9 kap. 41 a § PBL, kungöras genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar. Dessutom ska det meddelandet senast den dag som kungörandet sker skickas till de närmaste grannarna och övriga kända sakägare enligt bestämmelserna i 9 kap. 41 b § PBL. För dem som inte ska delges beslutet räknas tiden för överklagande av ett beslut om lov från den dag som infaller en vecka efter att beslutet har kungjorts (13 kap. 16 § tredje stycket PBL).

Den information om överklagandetiden som nämnden skickar med ett meddelande om kungörelse är således inte korrekt. Jag utgår från att informationen snarast uppdateras.

Villkor och upplysningar i beslut

I nämndbesluten fanns ofta rubriken Föreskrifter, villkor och upplysningar. I ett beslut om förhandsbesked i ett protokoll den 12 december 2017, § 281, angavs bl.a. följande:

Föreskrifter, villkor och upplysningar:

- Förhandsbeskedet upphör att gälla om ansökan om bygglov ej har gjorts inom två år från dagen för beslutet.
- Bostadshusen inplaceras på ett sätt i terrängen att terrängarbetena blir så små som möjligt och markutfyllnader i möjligaste mån undviks.
- Bostadshusen får i färg- och materialval en traditionell utformning hemmahörande på landsbygden.
- Förhandsbeskedet medför ingen rätt att påbörja bygglovspliktiga åtgärder innan bygglov meddelats.
- Förslag till hur vatten- och avloppsanläggning skall lösas, ska anmälas till och godkännas av miljökontoret.
- Lämplig fastighetsbildning skall genomföras.

JO Lars Lindström: Enligt 9 kap. 39 § PBL ska ett förhandsbesked innehålla vissa upplysningar och de villkor som behövs för att förhandsbeskedet ska vara förenligt med de förutsättningar som gäller för den kommande bygglovsprövningen.

Till skillnad från upplysningar kan villkor överklagas. Det är därför viktigt att det tydligt framgår vad som utgör ett villkor. Ett sätt att förtydliga kan vara att använda olika rubriker.

När det gäller den giltighetstid som anges i det aktuella beslutet gör jag följande iakttagelse.

Enligt 9 kap. 39 § 1 PBL ska ett förhandsbesked som innebär att en åtgärd kan tillåtas innehålla en upplysning om att förhandsbeskedet endast gäller om bygglov för åtgärden söks inom två år *efter det att beslutet om förhandsbesked vann laga kraft* (jfr 9 kap. 18 § PBL). Giltighetstiden är således inte korrekt angiven.

Ett återförvisat ärende som inte handlagts

I ett byggärende, dnr A 09-0022, hade nämnden fattat beslut om åtgärder på en fastighet. Länsstyrelsen hade därefter i september 2014 upphävt nämndens beslut i en del och återförvisat ärendet till nämnden för fortsatt handläggning. Vid JO:s granskning uppmärksammades att nämnden inte vidtagit några handläggningsåtgärder efter återförvisningen.

JO Lars Lindström: Ett återförvisat ärende bör alltid handläggas med förtur (jfr t.ex. JO:s beslut JO 2016/17 s. 354, dnr 2641-2014, den 16 juni 2016, dnr 3555-2015, och den 22 december 2014, dnr 5234-2013). Att ärendet legat utan åtgärder i över fyra år är givetvis oacceptabelt. Jag utgår från att nämnden omgående tar tag i handläggningen av ärendet.

Giltighetstiden för några tidsbegränsade lov

I två beslut den 22 februari 2019 hade nämnden gett tidsbegränsade bygglov t.o.m. den 12 december 2020. I besluten gavs även startbesked för att påbörja åtgärderna (se dnr SBN-2018-02445 och SBN-2018-02447).

I besluten angavs följande:

Lov och startbesked upphör att gälla om åtgärden inte har påbörjats inom två år och avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

JO Lars Lindström: Enligt 9 kap. 33 § PBL får bygglov ges för en begränsad tid. Av 9 kap. 43 § PBL framgår att om inte annat följer av 9 § eller 33 §, upphör ett bygglov, rivningslov eller marklov att gälla, om den åtgärd som lovet avser inte har påbörjats inom två år och avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft. Av 10 kap. 25 § PBL framgår att ett startbesked för lovpliktiga åtgärder upphör att gälla den dag då beslutet om lov upphör att gälla.

I de aktuella besluten har nämnden beviljat tidsbegränsade lov med stöd av 9 kap. 33 § PBL för en period understigande två år. Bestämmelsen i 9 kap. 43 § PBL är därmed inte aktuell och den upplysning som lämnats om lovets och startbeskedets giltighetstid är felaktig.

Nämndens delegationsordning

Delegation av beslut enligt 11 kap. 33 § 2 PBL

Vid granskningen av nämndens delegationsordning, gällande från den 1 januari 2018, för bygglovsenhetens verksamhetsområde framkom följande:

Beträffande ”Beslut om förbud mot användning av hela eller delar av byggnadsverk, om det inte finns förutsättningar för att ge slutbesked” enligt 11 kap. 33 § 2 PBL angavs bygglovshandläggare och byggnadsinspektör som delegater.

JO Lars Lindström: Enligt 11 kap. 33 § första stycket 2 PBL får byggnadsnämnden förbjuda den som äger eller har nyttjanderätt till ett byggnadsverk att använda hela eller delar av byggnadsverket, om det inte finns förutsättningar att ge slutbesked enligt 10 kap. 34 eller 35 §. Enligt 11 kap. 37 § PBL får ett beslut enligt 11 kap. 33 § förenas med vite.

Enligt 7 kap. 5 § kommunallagen (2017:725), KL, får en nämnd uppdra åt en anställd hos kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden med den begränsning som framgår av 6 kap. 38 §. Av den sistnämnda bestämmelsen framgår att beslutanderätten inte får delegeras när det gäller ärende som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Enligt 12 kap. 6 § 2 PBL får ett delegationsuppdrag enligt 7 kap. 5 § KL inte omfatta befogenhet att i andra fall än som avses i 11 kap. 30–32 §§ och 33 § 1 PBL besluta om förelägganden eller förbud som förenas med vite.

Ett delegationsuppdrag kan alltså inte omfatta rätt att besluta om ett förbud *förenat med vite* mot användning av byggnadsverk enligt 11 kap. 33 § 2 PBL. Den begränsningen framgår inte av delegationsordningen. Nämnden bör se över denna punkt i delegationsordningen.

Gemensamma bestämmelser för delegeringen

Under Gemensamma bestämmelser för delegeringen anges bl.a. följande:

Delegeringen innefattar rätt

---

att besluta om rättelse/omprövning av beslut som delegaten fattat enligt de förutsättningar som anges i 26 § respektive 27 § förvaltningslagen

att avvisa överklagande av beslut som fattats av delegaten som kommit in för sent enligt vad som anges i 24 § förvaltningslagen

---

I den mån beslutanderätt delegerats till förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde, får förvaltningschefen vidaredelegera beslutanderätten till annan anställd i kommunen. Beslut som fattas med stöd av vidaredelegation från förvaltningschefen ska enligt 6 kap. 37 § kommunallagen anmälas till förvaltningschefen.

JO Lars Lindström: Bestämmelserna i 26 och 27 §§, om rättelse av skrivfel och liknande respektive omprövning av beslut, samt 24 §, om rättidsprövning, i 1986 års förvaltningslag motsvaras sedan den 1 juli 2018 av 36 och 37–39 samt 45 §§ i den nu gällande FL. Mot denna bakgrund bör nämnden se över delegationsordningen beträffande dessa punkter.

Enligt 6 kap. 37 § i den tidigare kommunallagen (1991:900) skulle beslut som fattats med vidaredelegation från förvaltningschefen anmälas till densamme. Den nu gällande KL trädde i kraft den 1 januari 2018. Enligt 7 kap. 6 § KL får en nämnd, som med stöd av 7 kap. 5 § uppdrar åt en förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde att fatta beslut, överlåta åt förvaltningschefen att i sin tur uppdra åt en anställd inom kommunen att fatta beslutet. Enligt 7 kap 8 § ska nämnden besluta om i vilken utsträckning beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 5 och 6 §§ ska anmälas till den. Det finns således inte längre någon lagstadgad återrapporteringskyldighet till förvaltningschefen för beslut som fattats med stöd av vidaredelegation. Det står dock nämnden fritt att bestämma att återrapportering, i stället för att ske till nämnden, ska ske till förvaltningschef. Nämnden kan också bestämma att återrapportering ska ske till både nämnden och förvaltningschefen. Alternativt kan nämnden besluta att överlämna till förvaltningschefen att besluta om vilken återrapportering som ska ske till denne (se prop. 2016/17:171 s. 209 ff.). Nämnden bör se över även denna punkt i delegationsordningen.